

Székelyország

«Székely-Udvarhely»

Csik, Háromszék, Marastorda, Torda-aranyos és Udvarhely-
vármegyék partoktól független, székely érdekű ujsága.

Előfizetési ára: egész évre 10 K, félére 5 K,
negyedévre 2 K 50 f. Egyes szám 16 fillér. Hirdeté-
sek díjszabás szerint. Megjelenik minden vasárnap.

FŐELŐS SZERKESZTŐ:
BETEGH PÁL
LAPTULAJDONOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyud-
varhely, Kossuth-utca 31. sz. Telefon 15. sz. Posta-
takarékpénztári csekk- és kliringszámla 10489. sz.

Kultúrafejlesztés telefon útján.

Dózsa Endre cs. és kir. ka-
marás, Kolozsvármegye ali-
spánja a megye közönségéhez
intézett jelentésében röviden
kitér arra az akcióra is, amely
az erdélyi falusi világ fejleszté-
sére törekszik.

Igy szól erről az alispán:

„Az a törekvés, hogy a fa-
lusi életnek is a társadalmi
együttlétben a zománca vissza-
adassék, a városokra vágyódás
divatjával szemben alig mutat
még eredményt; a közeledés
megkönnyítése azonban, vala-
mint a telefon bevezetése s
ezekkel a falunak a civilizáció
áramlatába való közvetlen be-
foglalása reményt nyújt a tár-
sadalmi élet fejlődésére. E fej-
lődés annál inkább kíváncsú,
mert a falusi magyar társa-
dalmi élet fejlesztése természe-
tes befolyással bír a környezet
gondolatvilágának átidomulására
és ez nálunk, Erdélyben ma-
gyar nemzeti szempontból kü-
lönös jelentőséggel is bír“.

Sándor János, a mostani bel-
ügyminiszter, kisküküllővármegyei
főispán korában már be-
látta ezt a nagyfontosságú tény-
tet és erélyes fellépésének köszön-
hető, hogy Kisküküllővármegye
minden valamire való közsé-
ge telefonon érintkezhetik központ-
jával s viszont ez is a faluk-
kal.

Sajnos, ugyanezt a székely-
földi vármegyéről nem mond-
hatjuk el.

Ha kissé mélyebben vizsgál-
juk az okát annak, hogy a te-
lefon miért nem terjedhet a
falukban, nagyon furcsa és ki-

csinyes, szinte neveléséges do-
logra jövünk rá s ez nem más,
mint a jegyző urak kényelmi
szempontja...

Előfordulhat talán egyéb ok
is itt-ott, de ez szinte ki van
zárva. Mert a mit a falu vagy
kör jegyzője jónak, helyesnek
és önmagára nézve üdvösnek
tart, azt ő feltétlenül megcsi-
nálja és megcsináltatja — még
ha a falu bele is pusztulna.

Sándor János kisküküllői fő-
ispán korában ismerte már a
módját a telefonhálózat kiter-
jesztésének s az eredmény nem
is maradt el.

Mi azt hisszük, hogy a köz-
ségi és körjegyzőkre való meg-
felelő hatással, a vármegyei te-
lefonhálózatok kiépítése, rövi-
desen megvalósítható lenne. S
ha a telefon áldásait élveznék,
akkor áldanak azt, aki hozzá
segítette őket e nélkülözhetlen
kultúra-fejlesztő eszközhöz.

Probatum est.

Múlt, jelen és jövő.

Irta: **Gagy Samu.**

I.

Néhány év óta váltunk eszmecsé-
rét e három szó fölött egy bizal-
mas emberemmel, ki három évtized-
nél hosszabban foglalkozott, mint
országgyűlési képviselő a politiká-
val s hogy bizonyos szerepet vitt
a közéletben az is mutatja, hogy a
többi között az egyik hírlapból ki-
vágott arcképe alatt e szavak álla-
nak: „A magyar ellenzék“. Nem er-
délyi ember, de mióta nyaralót épít-
tetett a szovátai fürdőn, tisztelet-
beli székelynek mondja magát s ren-
desen a nyári három hónapot itt
tölti. Így itt együtt szoktunk lenni.

Télen még több-kevesebb ideig
Budapesten nála vagyok. Együtt bab-
rálgatunk, furunk, faragunk, ragaszt-
gatunk, mázolunk, irogatunk, beszél-

A jövő.

IX.

A székely házi ipar proponált ter-
jesztési módja eredményezné a tö-
kéletesedés mellett azt is, hogy az
ország lakosságát a székelység ro-
vására ma igen érzékenyen károsító
vándor cigány kereskedelem meg-
szűnne, vagy legalább is leleplez-
tetnék.

Ma ugyanis ezek a vándor keres-
kedést folytató székelyföldi eredetű
cigányok, elárasztják az egész or-
szágot, a székely névben rejlő va-
rázs hatalmát felhasználva, a cseh
és morva gyári termékeknek igen
tekintélyes forgalmat csinálnak s
azzal most a gyenge minőségű parti-
áru révén, a vevők feltétlen káro-
sodnak, a székely név hírnevét na-
gyon aláássák, másrészt félrevezet-
ésükkel, kereskedelmi mérlegünket
Ausztria javára hátrányosan befo-
lyásolják. Sőt amint a napilapok
rendőri híreiből tudhatjuk, a szé-
kelység hírnevét bizonyos vagyon-
elleni vétségek elkövetésével is egyi-
másikójuk kockára teszi.

A honi ipar pártolása, — a szél-
hámok leleplezése nélkül mit sem
ér, — bizonyította ezt a legutóbbi
tulipán-mozgalom számtalan vissza-
élése, amelyek közül legnagyobb
fokú éppen az volt, hogy az anél-
kül szép eszme nyilvános, látható
jelvényét is Bécsben készítették s
mint hazai gyarmányt hozták for-
galomba.

A kontemplált beváltási és érté-
kesítő központ — véleményük sze-
rint — arra is kiterjeszkeszhetne,
hiszen érdekébe is állana, hogy a
„székely áruk“ megnevezéssel üzött
visszaéléseket leleplezze s a közön-
séget a saját érdekében való óva-
tosságra felhívja.

Mielőtt a házi ipar kérdését a
véle kapcsolatos gyári ipar tárgya-
lásával váltanánk fel, rá kell még
mutatnunk egy oly kérdésre is,
amely látszólag sem az egyik, sem
a másikhoz nem tartozik, lényegi-
leg azonban a házi iparral nagyon
összefügg.

Évek óta az erdélyi vidékeken az
árvizek mind nagyobb veszélyekkel
járnak. Eme árvízi veszélyek foko-
zását ugyan bátran az abnormis idő-
járás rovására írhatnánk, azonban

getünk s időnként kellemesen tölt-
jük, mint már soron kívüliek. Az
unalmat nem ismerjük. A munka
ezt elűzi.

A nyáron én sarkaltam őt egy
megkezdett munkájának bevégzésére.
Azután ő sarkalt engemet, hogy
írjak valamit a székelyekről.

Hozzá fogtam ezért holmi aprósá-
goknak emlékeimből való följegyzé-
séhez, hogy ezeknek fölmutatásával
sarkalhassam, mintegy kiegészítol-
hassam az egyes részleteiben már
megírt munkájának teljes összeállít-
ását. Hadd legyen alkalma másnak
is gyönyörködni azon eszmedus
gondolatok, ősi magyar szavakban
való kifejezésében, miket még csak
Arany János tudott megközelítőleg
bemutatni a magyar nemzetnek. Hi-
szén a mi nyugatinak nevezett fia-
tal iróink s a fővárosi új zsurná-
lisztáink ma-holnap annyira elnyu-
gotiasítják keleti szép magyar nyelv-

vünk eredeti szavait, kifejezéseit,
hogy mi öregek már rá sem ismer-
ünk azokban magyar nyelvünkre.

A székelyek — bármelyik leszá-
rmazási teóriát fogadjuk is el — jó
darab idő óta lakják e soványan
termő hegyes-völgyes kis hazarészt.
Elzárva a külvilágtól, önmaguk ere-
jén fejlődtek, tengődtek és mégis
irigyelték voltak a hegyeik belsejé-
ben észlelt ásvány kincsekért. A
völgyeiben található legelő és üde-
vizü patakocskáért. Barmait őrizni,
rövid kalászu gabonáját, füveit meg-
védeni gyakran kellett kinyújtott
nyaku kaszáját egyenes irányba
kötni a nyelvhez.

Három rendbe osztva, anyagi te-
hetségeik szerint, mint primor, pri-
mipillus és prixidarius: személyére
nézve egyenlő jogu nemes ember
volt mindenik s tehát nem szolgálja
más embernek. De míg a magyar
nemes ember a haza védelmezésére

nem kell elfeledkeznünk arról sem, hogy ebben a kérdésben mélyrehatóbb okok után is kutassunk.

Az árvíz onnan áll elő, hogy a hirtelen lefolyó víztömeg levezetésére a folyók és patakok medre képtelen. Képtelen pedig azért, mert a meder iszap és kavicszal ugyszólván megtelt és így nem a nagy vízmenyiség, hanem a megszükkült tér az árvizek közvetlen okozói.

Ennek igazolására talán szükségtelen is lenne ténybizonyítékokra mutatni, mindazonáltal hivatkozunk arra, hogy a sok helyen teljesen betelt folyammeder miatt, a víz újabb utakat keresve, a lazább talajt támadta meg s így a folyam medrét, évről évre változtatva, ma már oly görbévé tette, hogy ez a görbeség is nagyon veszélyezteti a víztömeg zavartalan lefolyását.

Ha most már a víz zavartalan lefolyását biztosítani akarjuk, elsősorban is a közvetlen zavaró okot kell megszüntetnünk. Erre mód a folyammeder egyesítéséből áll elő, úgy, hogy egyik görbület és a másik között futó árkot ásunk, amit kö munkával, sőt a katonai erőnek igénybevételével is eszközölhetünk. Az utóbbi erőnek igénybevételét ugyanis a közveszély elhárítása teszi lehetővé.

A futó-árokból aztán a víz önereje maga kivájja a medret, minden külön segítség nélkül.

Ez azonban még csak félségely volna, mert a mai viszonyok között a meder szintjének süllyesztését nem eredményezné, hiszen nem zárna ki azt, hogy a víz önereje által elsodorandó iszap és kavics helyett a hegyekből alá rohanó víztömeg újabb anyagot ne hozzon magával.

A teljes eredményt tehát akkor érhetnők el, az árvíz veszélyeket a minimumra csak akkor redukálhatnánk, ha az újabb iszap- és kavicslerakodásnak emelnénk leküzdhetetlen akadályokat, mert ez esetben a medret ma betöltő iszap és kavics

fordított véradón kívül, semmi más adót nem fizetett, a székely ezen kívül fizesse az ökoradót fejedelmének, mikor elfoglalta ez állását és fia született.

Minden hatodik ökrét elvették a fejedelem részére s hogy a főleg baromtartásból élő székelyekre nézve, terhes adó volt, — néha kétszer is egy év alatt — elképzelhetjük. Egy kitűnő jó törvényük volt: a földbirtok elidegeníthetlensége. Törvényes utódok nem léteben a két szomszéd örökölte, de örök áron sem volt szabad eladni idegeneknek s zállagára is csak azon esetben, ha egyik rokon sem volt hajlandó megvenni.

A magyar nemeseknél már magszakadás esetén az állam örökölt és az uralkodói kegy az ilyen birtokokat igen gyakran érdemetlen kegyhajhászoknak adományozta, sőt fondorkodások következtében gondoskodtak arról is, hogy gazdátlaná

lassanként lefolyna s a meder mélyedése külön erő nélkül előállana.

Az iszap és kavics lefolyásának megakadályozása a partok, laza hegyoldalak akácfával való beültetésével érhető el. Az akácfa gyökérzete ugyanis oly szétágazó, hogy ez a fa volna a legalkalmasabb a letarolt erdőknek helyreállítására oly helyeken, ahol nem csupán erdőnevelésről, hanem parterődítésekről is szó van.

Az így létesítendő akácerdőségek aztán, amíg kizárnák a hegyoldalak kimosását, másoldalról is örvedetes célt eredményeznének. Ez a cél az, ami e jobbara földművelési kérdést a házi iparral kapcsolatba hozza.

Az akácfa ugyanis virágzása idején elsőrendű méhlegelőt képez s mint ilyen, alkalmas a méhtenyésztést fokozni s azzal a házi iparral otthon foglalkozóknak újabb, tekintélyes jövedelmet biztosító s emellett kevés tevékenységet kívánó mellékmunkásságot biztosítani.

Az ilyen partmegkötési erősítés ezen kívül eredményezné még azt is, hogy igen hasznos szerszámokat szolgáltatna anélkül, hogy a parterősítés sérelmét eredményezné, mivel e fát csak egyszer kell ültetni, a gyökérhajtások mindig pótolják a kivágott törzseket, mely törzsek különben igen gyorsan fejlődve, 10—15 év alatt lehetővé tennék a kézi szerszámok, szekerek, szekérrészek készítését s egy újabb házi ipar széleskörű bevezetését is.

válják egyik-másik szép birtok, hogy másnak adhassák oda.

Az erdélyi nemzeti fejedelmek korából is számtalan szomorú adatunk van erre vonatkozólag. Annál szomorubb a Habsburgház uralomra jutása és megszilárdulása idejéből.

Török, tatár csak kincsekre vágyott, ingóságokra, a németnek kellett az ingatlan is, de kellett még a lakosság hitvallása is. Babonás hitben, butaságban igyekezett tartani a népet s a rövid földi kínok és szolgaság után földön tuli szabad és boldogabb örök élettel biztatta térítő papjai útján, hogy türelmesen hordják az igát.

Néhány év előtt szem tanuja voltam egy feledhetlen jelenetnek: Egy fecske pár fészket akart rakni egy papiház verandája alá. A papné leiszurta a megkezdett fészket s mint hogy a fecskék újból munkához láttak, póznákra akasztott rongyokkal igyekezett elijeszteni az otthon alapításra alkalmasnak látszó helyről a

Az utolsó levél.

Messze idegenből,
Távirón jött a hír,
Hogy jere azonnal,
Én édes hűségem,
Én életem párja!

Senki sem hallgatott
A szép meghívásra,
Nem nyújtotta ajkát,
Bucszó párjának
Utolsó csókjára.

Oh! te árva lélek
Mért hittél az álnok
Ravasz csábításnak?
Miért adtál hitelt
Rossz ember szavának?

Hitted, hogy a gonosz,
Lappangó sötétség,
Az a konok ördög
Ami folyton kísért
Jóra vezet téged?

Hittél tenmagadnak?
A titkos varázsnak,
Ami beburkolta
A sok gonosz vétet!
S így lakoltat téged.

Az utolsó levél,
A szomorú gyászír,
Melyben egy kis árva
Gondos ápolást kér,
(Bár üres a levél)
Az legtöbbet beszél...

(Felolvastam a „Kézdivásár-
helyi Paedagogiai Társaság”-nak
1914. január 18-ikán tartott 4-ik
ismeretterjesztő előadásán.)

**Péterffy Árpádné
Megyaszay Anna**
tanítónő.

kis madarakat. Sipongva röpködtek körül a helyiséget egy ideig, azután távoztak. Kevés idő múltán nagy csoportban jöttek a fecskék. Nyugtalanul röpködtek, zajongtak. Egy szerre csak tovaszállottak s mindenik egy kevés sarat hozva csőrében, visszatértek s egy fészket építettek rövid idő alatt az egyik gerenda végéhez a falon. Segítettek közösen a fecskepárnak, állattársuknak.

A székelyek is így segítettek építeni rokonaiknak, falusi társaiknak, ha az ellenség vagy az idők viszonyosságai szétdúlták hajlékaikat.

A pórlázadásnak nevezett, de valójában a leigázott nép szabadság harcának nevezhető hadjárat alkalmával a zsarnok kényurak által minden emberi jogaitól megfosztott pór népek élén a székely Dósa György állott, mint fővezér. A székelyek segítségét vitték embertársaiknak, habár ők szabad nemesek, azok emberszámba sem vett jobbágyok voltak.

Utolsó szó a székely vitában.

A „Köztelek” azon a címen: „Mit tegyünk a székely Kárpát-vidék állattenyésztése érdekében” nagy fontosságú eszmecserét folytatott abban a nyolc cikkben, melyet a tekintélyes gazdasági szaklap hasábjain közölt.

Az utolsó szót e kérdésben T. Nagy Imre, a székely kérdés jeles ismerője kapta, a mennyiben az ő hozzászólásával a nagyon is érdemes, magas nivóju vitát a „Köztelek” szerkesztősége berekesztette.

Miután az egyes cikkek a „Székelyország” hasábjain is megjelentek, másfelől pedig nagy súlyt helyezünk T. Nagy Imre erőteljes zárócikkére ugyancsak azt is szóról szóra itt adjuk:

Jellemző a mi állapotainkra, hogy a hozzászólások azoktól a székely atyámfiaiktól jönnek, kik érdeklődésüket a Székelyföldről távol sem tagadják meg, mialatt otthon élő székelyek bölcsen hallgatnak. Ennyit azonban örömmel állapítok meg a hozzászólásokból, hogy végre csakugyan eljutottunk a székely bajok támogatásában az őszinteség azon fokához, hol egymást megérthetjük.

Sokban egyetérttek az eddigi hozzászólások tartalmával, de abban nem tudok egyetérteni, mintha a bajok egyik kuforrása az volna, hogy a székely rossz gazda, hanyag és lusta. Sőt azt egész bátorsággal merem állítani, hogy a saját dolgában a székely a világ legszorgalmasabb, legiparkodóbb népe, csak ott válik türelhetlen lustává, hanyaggá, mikor munkaerejét más dologra kell fordítsa. Mondjuk hát inkább úgy, hogy a székely mint napszámos lusta és hanyag, mert így van az igazság. Hogy a székely rossz gazda volna, ezt sem tudnám állítani, mert a szántást-vetést aprólékosan hajtja végre, a szokásos kalászos gabonák termelésével oly átlagos terméseredményeket ér el megfelelő időjárás mellett az apró parcellákon, hogy a terméseredmény az átlagot is felülmúlja, De a megszokottakon kívül E. művelési növény meghonosítása vagy új művelési ág bevezetése már nehéz feladat. A székely tehát ma radi. Ujítani semmit sem akar.

Ez az oka, hogy állattenyésztése is csak nehezen haladhat előre. Az állattenyésztésben megcsontosodott nomád hajlamai uralják ma is, áljandóan és mindenütt legeltetni akar, tekintet nélkül arra, hogy a terület vajjon az övé-e, vagy másé, és van-e azon a területen, hová marhát reggel kicsapja, valami legelni valója. Mikor ezelőtt 12 esztendővel a székely kirendeltség a legelőjavításokat tervbe vette, egyetlen közbirtokosság, vagy község sem volt hajlandó megengedni, hogy közlegelő területein egészen ingyen legelőjavítás foganatosíttassék.

Igen messze kalandoznék a címben felvetett kérdéstől, ha röviden is foglalkoznék a megelőző közle-

ményekben felvetett összes eszmékkel. S. Bíró Géza állattenyésztési szövetkezeteket, Péterfy Tamás a korcsmák bezárását és gazdasági érzékkel bíró vezetőket, kik nem tanítanak, csak „csinálnak“, Füredi Lajos kulturapostoli szerepre kismelt, okosan gazdálkodni és terményeiket értékesíteni tudó idegen kisközségekbe Mindenik javaslat szép és üdvös, csak a helyi viszonyok szem előtt tartásával vagy nehezen, vagy éppen nem valósíthatók meg. A pénzbefizetéssel tervezett állattenyésztési szövetkezet azért nem valósítható meg, mert hiányozni fog a pénz s még inkább a vállalkozási kedv. Honnan venné egy ilyen falusi szövetkezet csak a 25 tehénre való legkevesebb 15.000 korona alaptőkét és annak megfelelő forgótőkét? A korcsmák bezárása is hasznos volna, de ennek útját állja egy hatalmas állam érdek. Gazdasági érzékkel bíró vezetők már mindenütt vannak a kir. gazdasági felügyelőkben és kirendeltségek vezetőiben. Olyan szakképzett vezetők, akik nem tanítanak, csak „csinálnak“, csakugyan hiányoznak a Székelyföldön, mert az eddig államsegéllyel dédelgetett úgynevezett „mintagazdák“ intézménye, semmi sikerre nem vezetett. A kulturapostoli szerepre kismelt idegen kisközségek telepítése egyes községekben igen ajánlatos s talán legcélravezetőbb is volna. Igaz, hogy annak gyakorlati megoldása manapság nagy nehézséggel és vesződséggel járna, de mégis érdemes a megfontolásra.

Ezt a telepítést bérletbiztosítás útján vélném megvalósíthatónak olyképpen, hogy a földművelésügyi kormány egy-egy községben bérbeadni szokott 20—30 holdas, avagy nagyobb kisbirtokot bérbe venne s azt egy-egy erre előre kismelt és feltétlenül alkalmasnak talált idegen — de nem n essze vidéki — kisbirtokosnak a bérlet összeg egy részének elengedése mellett adná át, kikötve az utmutatás szerinti okoszerű gazdálkodást és ebben az ellenőrzés feltételeit. Részletekbe nem bocsátkozhatom, csak azt jegyzem meg, hogy egyik velem szomszédos községben a múlt évben egy szász család bérbevett egy 200 holdas birtokot (erre eddig példa nem volt) s azt gépekkel, modern gazdasági eszközökkel művelés alá vévén, már az ősz folyamán — tehát a bérlet első évében — legendákat beszéltek a szászok gazdálkodásának eredményéről a falusiak.

A székelyföldi állattenyésztés felendítése érdekében az utóbbi évtizedekben sokat áldozott és valóban sokat tett a földművelésügyi kormány, sokat buzgólkodtak a gazdasági egyesületek és hatóságok. Van is látszata, azt senki el nem tagadhatja. Hogy a viszonyok egy-kettőre még nem változhattak, az a dolog természetéből folyik. Különben is az állattenyésztésnek, mint egyik gazdálkodási ágának külön való tá-

mogatása alig és nagy bajjal vezethet eredményre ott, hol annak alapját képező általános gazdasági állapotok elmaradtak. Szerintem az állattenyésztés előhaladása az általános gazdasági haladással kárhoztva oldható meg. Ha ezen állapotok megváltoztatására nézve javaslatot kellene tennem, a következőket javasolnám:

1. A kirendeltségek legyenek kizárólag tanácsadó és közvetítő közegek, de mindent csak személyes jelenléttel és közvetlen meggyőződéssel intézzenek.
2. Szűnjek meg minden adakozás, százalékos leengedés, kedvezményadás ott, hol egyesek előnyéről van szó. Tehát ne osztogasson a kirendeltség sem ingyen, sem százalékos leengedéssel, sem kedvezményes árban tehenet, tyukot, tojást, vetőmagot stb.
3. A kirendeltségek munkássága kizárólag a közérdekű intézmények támogatására szorítkozzék. Javítson közlegelőket, közvetítsen, szerezzen és osszon ki a állatokat a rendelkezés alatt álló államhitel keretén belül, minél nagyobb támogatással. Alakítsa gazdaköröket, szövetkezeteket, azokat vezesse és működésüket tartsa ébren, sikeres működésük arányában adjon és közvetítsen részletfizetésre gazdasági gépeket, eszközöket, számszámokat, oktassa azok használatára, segítse elő Népházak építését.
4. Évenként többször tekintse meg személyesen a feljavított legelőket, az azokon létesített építményeket, a legelőmarhák állapotát, a legelő kihasználását s vegye számba a tenyésztési állatokat és azok tartását.
5. Utjai alkalmával vizsgálja meg a községi falkolákat s mozgassa elő a gyümölcstermesztést.
6. Községeknek és közterületeknek vízzel való ellátása vagy lecsapolása iránt tegyen előterjesztést és azok létesítését szorgalmazza, azok létesítésére ott, hol elkerülhetetlennek látja, eszközöljön ki államsegélyt.
7. Községi közterek, valamint vízmosásos területek befásítása iránt szükségesnek látszó intézkedéseket minden vonalon sürgesse.
8. Tejtermelő szövetkezetek, eszténa társaságok működését tartsa figyelemmel, adjon tanácsot, a visszaélések megtorlásához pedig nyújtson segítséget.
9. Hasson közre a tagosítások kérelmezése és keresztülvitelére, a már tagosított határokon pedig a takarmánytermesztés megkedveltetésére.
10. Órizzze ellen a közbirtokossági vagyont, községi közbirtokok, tenyészalpok miként való kezelését és jövedelmezését.
11. A kirendeltség személyzete úgy volna beállítandó, hogy mindezen teendők közvetlen ellátására szükséges közegek rendelkezésére álljanak. A kirendeltségek különben sokkal sikeresebb munkát úgy végezhetnének, ha személyzetük a gazdasági felügyelőségek hatásköre alá osztatnék be s ezzel lehetővé tétetnék az egyöntetű eljárás.
12. A hivatal a közvetlen eljárást irányítsa.

Az általános gazdasági és gaz-

dálkodási viszonyok javítása és helyes irányú vezetése mellett önként fog fejlődni az állattenyésztés s akkor nem fog szüksége fennforogni afelett való töprekedésünknek, hogy mit tegyünk a székely Kárpátvidék állattenyésztése érdekében, mert a kisközségek álló székely gazdaközöniséget az állattenyésztésre külön buzditani hasztalan fáradság marad a világ végéig.

(Csikszereda)

T. Nagy Imre.

Tudós tanár

Eraélyért.

Dr Hermann Antal kiváló tudós tanár messze kiható akciót kezdett.

A szülőföldjéért rajongó derék tudós egymás után keresi fel az Alföld nagyobb városait és mindenütt előadást tart az ő izzó szeretetével átítatott zsánerében Erdélyről; különös tekintettel a székely fürdő- és nyaraló helyekre, — sok vetített képpel és Erdély dalainak bemutatásával.

Legfőbb törekvése az, hogy a nagy alföldi városok közönségében az érdeklődést felkeltse és ébren tartsa Erdély iránt. Nyomatékosan figyelmeztetvén a tömör magyar társadalmat, a veszélyezett erdélyi magyarság iránt való hazafias kötelességére.

Közelebbről Nagyváradon is tartott ilyen előadást. Legutóbb Szegeden a városháza tágas dísztermében, még pedig kétszer egymásután nagy számu közönség előtt.

Hogy milyen sikerei voltak Dr Hermann Antalnak, jobban mi sem bizonyítja, hogy az Erdélyi Kárpát Egyesület közgyűlése a napokban jegyzőkönyvi löszönetet szavazott muzeuma tb. igazgatójának, az erdélyi részek érdekében tett nagyhatalású és buzgó agitációjáért.

SZÉKELY GAZDA.

Ének a gazdaságról.

Irta P. Szentmártoni Bálint.

(4. folytatás.)

Miután talajod jól meg van munkálva,
És vetésre készen,
vigyázz a magjára,
Hogy az tiszta,
jó és csiraképes legyen.
Adjál tul már komám,
az olcsón, szemeten,
Ne vess többé soha aprószemű buzát,
Az ilyen szem silány,
gyenge szalat bocsát.
Ott van a gazdakör rostája, triörje,
Öntsöd hát fel szaporán,
ne légy rest és dőre.
A megrostált magot
osávázd, kékkövezzed,
Hogy az üszög porát
pusztítsa, ölje meg.
Sokféle módja van már a csávázásnak

Egyik ennek tetszik,
másik meg másnak,
Én is tudok egyet,
el is mondom nyomban,
Aki nek nem tetszik,
az csinálja jobban.
Vegyél egy hatvedres,
tisztá csebrét elé,
S töltsél mintegy négy öt
veder vizet belé.
Aztán negyedkiló rézgálicot oldj fel.
Töltsd be a cseberbe
és keverjed jól fel.
És a tiszta buzát, amit akarsz vetni,
Egy vessző kosárba
kell majd bele tenni.
És most kosarastul
emeld a cseberbe,
S a fülén átdugott fáig eresszed be,
Miután a magot a víz már ellepte,
Fával, vagy kezeddél
keverjed jól össze.
S míg elszámolsz nyomban
négy avagy ötszázig,
Azt hiszem ezalatt
minden szem megázik.
A víz felszínére felkerült szemeket
Dobd ki, de jól vigyázz,
tyukod ne egye meg.
S miután számláltál a fenti összegig;
Emeld ki kosarad,
s csurgasd ki egy cseppig.
Aztán a nyers buzát
teregezd ki napra,
Hogy a vizet,
nyirkot ról' a nap elkapja.
Hosszadalmas kissé, idő telik vele,
De ha így megteszed,
mégsem vesztel vele.
A rézgálic helyett,
formalint is tehetsz,
De nem ajánlhatom,
mert nagyon mérges ez.
Hallom, mondják,
hogy te a kékkő oldatot,
Szükön, szórványosan
buzádra csorgatod.
S csak úgy könnyű
szerrel dürgölgeted össze,
És így át sem ázik
s rajt' marad az üszke.
Hagyj fel már barátom
az ósdi munkával,
Csak akkor szakíthatsz
az üszög rozsdával.
A vetés ideje sokat függ a helytől,
Ne is térjünk el hát
a régi jó rendtől.
Ha vidéked hideg,
jó a vetés, hidd el,
Szent Mihály nap előtt
vagy után két héttel.
De október végén,
vagy ennél későbbre,
Ne vesztegesd soha buzádat a földbe.
Ne siess, ne késél.
és ha ezt betartod,
Többet ér a buzád,
többet ér asztagod.
Kétféle módon is vetheted a buzát:
Szórva, avagy sorba,
válogass ebből hát.
A kézzel szétszórás régi,
jó gyakorlat,
Csak tudni kell hozzá,
hogy ne hagyj foltokat.
Ma azonban sokan
használják a gépet;
Én is ajánlhatom,
jó emberem, néked.

Csak egy gazdának
igen nagy az ára,
Rendeljétek meg a Gazdakör számára,
Mert így együttesen
meg sem éreznék,
A korral haladni
pedig nem vón' vétek.

(Folyt. köv.)

Mondjunk igazat.

Irta: Szánthó Károly, lemhenyi körjegyző.

Vannak oly megoldandó kérdések, a melyeket főbből kell felszínre hozni azért, hogy el ne feledtesse- nek, megvalósításuk mindig föl- színen tartassék s vannak közéletünk- ben olyan kérdések is, a melyeknek föl- színen tartása azért szükséges, hogy meg ne ismétlődhesse- nek.

Ez alkalommal kizárólag fajunk érdekével — a székely kérdéssel — kívánunk foglalkozni.

Tagadhatatlan, hogy közismert erényeink mellett vannak oly hibáink is, a melyeket szeretünk elhallgatni és nem szívesen érziünk magunkban hajlamot arra, hogy hibáinkat lepel nélkül állítsuk az önzetlen bírálók elé. S épen ezért saját fajunk iránt való szeretetből kötelességszerű fel- adatunknak kell tartanunk azt, hogy rámutassunk azon félszedségekre és folyton megújuló botlásokra, a me- lyek a székely nép eddigi puritán karakterét és életét a külső invázió hatása alatt már megkezdette mé- telyezni.

A székely népet ősi jellegéből és sajátos szokásaiból első sorban ki- forgatta a modern elemi iskolai ne- velés, a mely hat éves gyenge gyer- meknek négy év alatt, vagyis tíz éves korának elértéig oly temérdek tananyagot ad föl megemésztésre, a melynek bevételére a zsenge agy- rendszer szellemi ereje nem képes s a melyekből a gyakorlati élet me- zején vajmi keveset tud értékesíteni. Ez az oka annak, hogy a falusi négy elemi iskolát végzett gyermekek leg- többje az írás és olvasás ismereté- vel félszegen kerül ki az iskolákból.

Nem állítok fel új tételt, a midőn ki merem mondani azt, hogy a je- lenlegi elemi iskolai rendszer mel- lett az alapnevelés iránya teljesen el van tévesztve.

A székelyföldi falusi iskolákban az írás, olvasás és négy alpműve- let ismereteinek tudása mellett pár- huzamosan ipar és konyhakertészeti szakiskolákat kellene felállítani s így elérhető volna az, hogy a hat elemi iskola végzésével a gyermek már kész iparos vagy konyhakertész volna s eléretnek az a cél is, hogy az iskolából kikerülők a megélhetés eszközeivel rendelkezve, létfontartá- sukról is gondoskodni képesek s nem kényszerítették a zsenge erő arra, hogy a tavaszi, nyári és őszi munka idején egy frank napibér

mell- tt gazdagítsa a romániai ura- dalmakat, a hol — különösen — a zsenge koru nők erkölcsi élete any- nyira veszélyeztetve van, hogy ar- ról csak a közvetlen szemlélő tud magának a maga rideg valóságában tiszta képet alkotni.

A mai elemi iskolai nevelés ipari szaknevelés nélkül, valóságos meleg ágya a székely nép elzüllésének, mert a 4, 5, 6, elemi osztályt végzett fiu- vagy leánygyermek lelke és szíve már meg van telve elérhetet- len vágyakkal, a melyeket a két, három holdas birtokkal rendelkező szülők kielégíteni nem képesek, s itthon a tisztességes napszamos munka teljesítése lealázó lévén, az év legnagyobb szakában Romániába szegődnek, a hol kevesebb fizikai erővel mégis többet szereznek, mint hazájukban hasonló szolgálatukkal.

Bámulatos, hogy a székelyföldi községeket a Szerbiából és Bulgáriá- ból hozzánk beözönlött egy pár száz lélekből álló család tartja el konyha- kertészeti cikkekkal, a kik családon- kívül három négy hold kibérelt bir- tokból nemcsak tisztességesen meg- élni képesek, hanem még vagyont is gyűjtenek. Hát ilyen viszonyok között gondolkozóba kell esniünk ama tétlenségünk fölött, a mely követ- kezményeiben ólomsúlylyal terheli intézőinket. Folyton kiabálunk, lár- mázunk, sóhajtozunk és bánkódunk a székely nép hanyatlásán, pusztu- lásán, de anélkül, hogy az ok — és okozati viszony között létező nagy ür áthidalásában módot és alkalmat nyujtanánk a fajunkat napról-napra érő hanyatlások meggátolásában.

A székely népnek ipariskolára van szüksége, a honnan kikerülve, már 14 éves korában saját k. nyerét megkeresni képes s ekkor nem lesz ráutalva arra, hogy egy frankért reg- gel 6 órától este 6 óráig görnyed- jen a cékla-kapálás mellett. Svájcot, Tirolt, Belgiumot, ahol a mezőgazda- ság terén terjeszkedni alig lehetsé- ges, vajjon mi tette gazdaggá? Ugy-e bár, hogy az ipar és az industrív földművelés. Hát nem szabad késni a kormánynak, hogy a székely népet ezen irányban megindítva, megmenthesse attól a veszélytől, a mely oly fenyegető módon lépett fel s a melynek elfojtása későbbben lehetetlen lesz.

A székely népet ősi jellegéből és szokásaiból kiforgatta Románia. Ma már a régi háziszóttos „kurtit” és „szoknyát”, a „rizskása” pántlikás kalapot s a csinos csizmacskát a tollas kalap, kosztüm ruha, selyem harisnya és csattos cipő váltotta fel, elannyira, hogy a Romániából hazakerülő 15—16 éves leány már szégyenli anyja mellett — aki meg- tartotta ősi viseletét — a templomba menni. Kisasszonya avangirozott és a szerény falusi s még szerényebb családi légkör már többé nem biz- tosít számára kielégítő otthont, ha- nem megy tovább-tovább, a míg vajmi ritkán a tetőre, onnan aztán azon lejtőre jut, a honnan nincs többé visszatérés....

A férfiakról is hasonló szomorú nótát kell zengedeznünk. Ezek is el- dobták maguktól ősi jellegük min- den sajátosságát. A kucsmát és ott- hon szőtt gyapju posztórúhát a bécsi hitvány szövött ruha váltotta fel. A napi ke- esmény legnagyobb része a korcsmárosok zsebébe kerül. Min- denki magasabb szellemi légkörbe igyekszik, mint a milyenre predes- tinálva van, s ez az oka annak, hogy a székely kisbirtokosok sarkon for- dulva, itt hagyják váltó adósságaikat, családjukat és hazájukat. Mindezek- ben az okok kutatásakor arra jövünk rá, hogy a mai elemi iskolai modern nevelés párhuzamos ipari szakiskola nélkül, csak hűséges melegágya a székely nép anyagi és erkölcsi rom- lásának....

Nem fajult el...*

Tele bögték a világot,
Hogy a székely nem szittya vér,
Hogy a drága szabadságot
Eladná egy véka zabér!
Letagadták a tudósok,
Hogy Attila vére volna...
— Nem éltek itt rabonbánok,
Csak a mese beszél róla!

Könyvet bulyó penész férgek,
Agyalágyult tudós dudvák
Írásba öntik a mérget.
Gyalázzák a székely multját.
Jőjjetek egyszer alulról
Föl a kéklő Hargitára,
Ráismertek a harcunkról
A hős Istenostorára!

Történelmet mi is irtunk,
— A tudásoktól nem félünk —
A kard volt az író tollunk,
Tinta volt — a piros vérünk.
Daloltunk a harc mezején,
Virág volt a kalapunknál
És te hitvány tudós legény
Valahol csak meglapultál.

A párdúc nem szül nyulakat,
A hősök csak hőst nemzenek!
Székely között egy sem akad,
Ki kezét piszkolná veled!
Hát ird, mintha igaz volna.
— Mi nem támadunk meg azér!
De másfél ezer év óta
Nem fajult el a székely vér.

Péterfy Tamás.

* A „Péterfy Asztal” Budapest, 1911. január 20-iki gyűlésén felolvasta a szerző.

— Ritka előfizető elhunytáról emlékezik meg a németországi „Berliner Volkszeitung”. Hatvankét éven keresztül megszakítás nélkül előfi- zetője volt a lapnak s ezt megelőzőleg 3 éven keresztül az „Urwehler-zei- tung”-nak, melyből a nevezett újság alakult. Ugy, hogy a ritkaság számba menő előfizető 65 éven át hűséges- sen kitartott egyugyanazon újság mellett. Nem érdektelen megemlíte- niünk ezzel kapcsolatosan, hogy a huszadik évfolyamában levő „Szé- kelyország”-nak is van fennállása óta megszakítás nélkül kitartó elő- fizetője.

HIREK.

— A jövő cím alatt a „Szé- kelyország” cikksorozatát közöl egyik igen derék, széleskörű tu- dással bíró dolgozótársunk tollá- ból. Sok, nagyon érték s eszme- van felhalmozva abban a nyolc közleményben, melyet eddig közöltünk. A vasutakról szóló cikkekből egyesek már az or- szágos sajtó szárnyaira is ke- rültek. A mai IX. cikk az er- délyi hegyes völgyes, folyók és patakok mentén élő lakosságo- különösen érdekelheti. Éppen ezért külön is felhívjuk a ke- vés költséggel nagy és mara- dandó alkotást teremteni hivat- tott vezetőkörök, ugyszintén a székelyföldi sajtó figyelmét erre a cikkre.

— Az építészeti hibatal beze- tése. A székelyudvarhegyi államépi- tézeti hivatal vezetésével véglegesen Leichter Gyula kir. főmérnököt bizta meg a kereskedelemügyi mi- niszter. E körülményt a vármegye közigazgatási bizottsága is örömmel vette tudomásul.

— Székelyföldi vonós-négyes alakult — természetesen — Maros- vásárhely és pedig a városi zene- iskola tanáraiból, kik most fényes művészi sikert arattak Kolozsvárt, Erdély fővárosában. Metz Alb. rt. ze- neiskolai igazgató vezetésével mű- ködik a vonós-négyes, melyet a ko- lozsvári kényes izlésű publikum előadás után valósággal elhalmozott meleg szeretetével.

— Hazafias ünnepély. Torda város közönsége 1848. március 15- ikét az idén is hagyományos haza- fias kegyelettel fogja megünnepelni. Az iskolákban délelőtt és a polgár- ság ünnepélye délután 3 órakor a Vallás-szabadságtéren lesz. Este 8 órakor pedig a Tordai Iparosok Önképző Egyesülete a Tordán élő 1848—49-es öreg honvédek és öz- vegyek felsegélyezésére rendezi nagy- szabású műsoros hazafias ünnepélyt. Ezuttal Gárdonyi: „A bor” c. ked- ves népszínműve kerül előadásra.

— Városi mozi a tüdőbete- gekért. A Marosvásárhelyi szab. kir. város tulajdonát képező Városi Mozgóképi Színház e hó 7-iki tiszta jövedelmét a József kir. herceg tüdő- betegszanatorium egyeletnek Maros- vásárhelyt építendő szanatoriuma javára ajánlotta fel. A két előadás 811 K 03 fillért jövedelmezett tisz- tán, amely összeget Dr. Ugron Gá- borné elnökösszony kezéhez a vál- lalat vezetője átszolgáltattott. Ezt is csak Marosvásárhely tudja produ- kálni az egész Székelyföldön, mert neki már saját Városi Mozgóképi Színháza is van, ami — amint látni méltóztatnak itt és amott — elég szépen jövedelmez. Vajjon minden egyes székelyföldi városban, nem éppen így hozhatna-e fényes jöve- delmet? Dehogy nem. Csak hát — sajnos — nincs ott mindenütt Dr. Bernády és Hofbauer!...

— **Elhalt törvényszéki elnök.** Ribitzei id. Ribitzey Ferenc, a csikszeredai kir. törvényszék elnöke életének 52-ik és boldog házasságának 24-ik évében meghalt. Hült porait Kőrösbányára szállították és a róm. kath. egyház szertartásai szerint helyezték örök nyugalomra. Alig három éve került Aradról a csikszeredai törvényszék élére s mint előnyösen ismert, kiváló jogász volt köztisztviselőként.

— **A fertőző betegségekről** tartott vetített képekkel kísért előadást Dr. Kondrády Dániel kolozsvári egyetemi tanár Tordán, a Szabadoktatási Egyesület ismeretterjesztőjén. Ismertette a különböző fertőző betegségek eredetét (növényi, állati) a baktériumokat, a bacillusok különböző alakjait, fejlődését az utaktatókat, melyeken a kártékony kórcsírák az emberi testbe jutnak. Feltárta a módokat és eszközöket, melyekkel védekezhetünk s övéinket is megvédhetjük. Így pl. az egyéni védekezés a test edzése, az alkoholtól, szeszes italoktól való tartózkodás, jó ivóvíz (itt különösen kiemelte a tordai vízvezeték vizét, mint kitűnő ivóvizet, mely állandó tisztí orvosi bakteriológiai vizsgálat alatt van,) főképp a gyermekektől a szesznek egyáltalán való elvonása, eltávolítása s ezzel a baktérium-ölő egészséges vérképzésre való törekvés, a himlő és difteritisz ellen való védő-oltás, sőt a léleknek és idegrendszernek is az edzése az immunitásra, az ellenállóképességre, mert — a mint előadását befejezte „Jobb betegnek nem lenni, mint betegségből kigyógyulni“... A tüdővészről e hó 8-án Dr. Borbély Samu kórházi igazgató-főorvos tartott nagyérdemű előadást, ugyancsak vetített képekkel.

— **Udvarhelyvármegye** közgazdasági bizottsága Ugron János főispán elnöklésével e hó 11-én tartotta meg haví rendes ülését. A havi jelentéseket: Dr. Sebesi János alispán, Barabás András árvaszéki elnök, Dr. Lengyel József tiszti főorvos, Kolombán Lajos kir. tanfelügyelő, Homolay Lajos kir. pü. tanácsos, pénzügyigazgató, Révffy Zoltán kir. ügyész, Leichtner Gyula főmérnök, Zonda József tvh. m. kir. főállatorvos, Székelyhidy Viktor gazdasági felügyelő tették meg. Az egyes referátumokat pedig Dr. Paál Árpád főjegyző, Dr. Keith Ferenc másodfőjegyző, Dr. Kovácsy László berendelt árvaszéki jegyző, Tompa László berendelt szolgabíró, a kir. tanfelügyelő, építészeti hivatal és pénzügyigazgatóság képviselői adták elő.

— **Állami kórház Marosvásárhelyt.** Hofbauer Aurél polgármester elnöklésével ülésezett a gazdasági és pénzügyi bizottság Marosvásárhelyt az építendő új állami kórház telekhelyének kijelölése ügyében. A polgármester a kórház legalkalmasabb helyétül a „Kosár-domb“-ot ajánlta s ezt Dr. Ugron Gábor, Dr. Bedő Sándor, Dr. Fekete Andor pártoló felszólalása után, a bizottság egyhangu-

lag elfogadta. A polgármestert a további teendővel megbízták. Marosvásárhely régi ohajtása tehát teljesül. Új, megfelelő kórházat kap, amelyet az állam teljesen a sajátjából fog építeni és még a szükséges telekhelyet is megvásárolja a város-tól.

— **Jubileum.** A Protestáns Országos Árvaház érdemes igazgatója Brocskó Lajos, a kiváló pedagógus, ez évben tölti be áldásos működésének negyvenedik esztendejét. Ebből az alkalomból az árvaház volt fiu- és leánynövendékei, a kik közül sokan szép társadalmi pozícióba küzdöttek fel magukat, nagyobb szabású ünnepélyt akarnak rendezni. A volt növendékekből rendező bizottság alakult, a mely lapunk útján kéri fel az árvaház volt növendékeit, hogy úgy a maguk, mint egykori növendéktársaik címét és lakását közöljék Papp Gézával (Budapest, VII., Erzsébet-körut 1.), a kitől minderről kimerítő értesítést nyerhetnek.

20-adik évfolyam. 20-adik évfolyam

SZÉKELYORSZÁG

(„Székely-Udvarhely“)

Csik-, Háromszék-, Marosföld-, Torda aranyos- és Udvarhely-vármegyék pártoktól független, székely érdekű újsága a székelység előharcosa. Szerkeszti s kiadja BETEGH PÁL lapulajdonos. Előfizetési ára egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Célja a székelység önvédelmi összefogása a szélrózsa minden irányából s a „Mindnyájan egyért és egy mindnyájáért“ testvéri törekvés alapján, a nemzetfontartó elem boldogulásának forrásait feltárni, felszínre tartani a múlt, jelen és jövő tárgyilagosságot, politikától mentes, szigorúan igazságos, szerzetelteljes latolgatásával. Aki székely, aki magyar részt kell vegyen e nemzetet védő nagy munkából!

Mutatványszámot bárhova küld a „Székelyország“ kiadóhivatala Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. sz. Telefon 15. sz.

— **A kiadóndorlás** Udvarhelyvármegyéből ijesztő mértékben megnövekedett. Ez év első hónapjában 527 kérelmet adtak be az alispáni hivatalhoz és ebből 282 utlevelet készítettek a székelyek számára. Tehát január havában minden egyes napra több, mint 9 utlevelet nyert kivándorló esik. Az utlevelek egynegyed része Rumániába, háromnegyede Észak-Amerikába és kettő Németországba szökött. Ez a nagyon elszomorító számcsoporthoz sokat, igen sokat beszél a székelység rettenetes állapotáról.

— **Tisztviselői-telep Székelyudvarhelyt.** Az állami tisztviselők országos egyesülete székelyudvarhelyi körének választmányi gyűlése f. hó 9-én foglalkozott a Székelyudvarhelyt létesítendő tisztviselő-telep kérdésével s kimondta, hogy a to-

vábbi lépések megtehetése érdekében összeírja azokat az állami, közgazdasági és felekezeti tisztviselőket, akik a telepen építtetni ohajtanak. A részvételt bejelenthetik az érdeklődők: Pusks Lajos járásbírói irnok, egyleti titkárnál, avagy az urikaszinóban és tisztviselői társaságban elhelyezett iv aláírása által.

— **Aranylakodalom.** Borbély Nagy György tordai polgártársunk e hó 20-án tartja kedves élete párjával: Tóth Ágnes asszonnyal házassága 60 éves tordulóját. E kedves ünnepségen a népes család minden tagja részt vesz.

— **Új járási székhely** lett Mezöbánd, mely a marosi felső járásból átcsatolt 12 községből áll és működését e hó április 1-én fogja megkezdeni ott a szolgabíró. Az új székhelyen járási székházat is építenek.

— **Dalestélye** ma lesz a Kolozsvári Egyetemi Énekkarnak Csikszeredában A hangversenyen: Dr. Kolonics Dénesné, özv. Balló Gáborné, Veress Árpádné, Nagy Gyula, Domanyánc Péter, Dr. Kiss Béla és a csikszeredai dalkör is közreműködnek.

— **Iparos-bál Tordán.** A tordai iparosok önképző egyesülete tegnap este a városi Vigadóban, a Tordai Iparos Aggmenház javára leányvásárral kapcsolatos jótékony célú zártkörű táncmulatságot rendezett, amelyre a „Székelyország“ szerkesztősége is meghívást kapott. Bálanyák: Dr. Betegh Miklósné főispánné, Zilahi Sebestyén Andorné polgármesterné és Dr. Vertán Endréné orsz. képviselőné; védnők: Lázár M. Simonné, Dr. Szenkovits Aurélné, Kimpel Antalné, Lőrinczy Dénesné, Nagy Mózesné, Kovács Jánosné, Némethy Józsefné voltak. A rendező bizottságnak 68 hölgy, 83 férfi s így együtt 151 tagja volt.

— **Kath. tanárok a székely fővárosban.** Az erdélyi róm. kath. Státus tanárai, folyó évi kongresszusukat április 25-én Marosvásárhelyt fogják megtartani.

— **Kitüntetett községi bírák.** A király Korkes György topánfalvi és Vésza János aranyosvágási bíráknak a koronás ezüst érdemkeresztet adományozta. A kitüntetteknek Dr. Betegh Miklós főispán adta át a királyi elismerést, aki Dr. Horváth Miklós alispán és Dr. Felszeghy András főispáni titkár kíséretében jelent meg az ünnepségen.

— **Bibarcfalvi id. Gáspár Pál** köljegyző, az udvarhelyi járás farcádi körének fáradhatatlan tevékenységű tisztviselője, életének 67-ik, boldog házasságának 46-ik évében, hosszas szenvedés után elhalt Farczád községben. Hült porait e hó 11-én nagy részvét mellett, Székelyudvarhelyt, a ref. temetőben helyezték örök nyugalomra. Halálát neje szül. Bándy Juliánnán kívül gyermekei, vejei, unokái, testvérei, sógorai és sógornői gyászolják. Id. Gáspár Pál sokat küzdött, szenvedett az életben. Emlékét mind azok kik ismerték, szívükben zárva őrzik!

— **A drágaság orvosszerei.** Ezekben a panaszokkal teli időkben alig tulajdonít valaki jelentőséget a fogyasztási szövetkezetek legnagyobb magyar központja: a „Hagya“ imént közzétett évi mérlegének és üzleti jelentésének. Pedig hát ez a mérleg szinte tüntetőleg bizonyítja azt, hogy a drágaságnak igenis van orvosszere. Tömörüljenek, szövetkezzenek a drágaságot leginkább megszenvedő néprétegek és a szövetkezés ereje a drágaságot eltüntetni ugyan nem, de enyhíteni mindenesetre fogja. Vajjon kell-e ennél több?

— **Kereskedők és iparosok figyelmébe** ajánljuk a székelyföldi kamarától vett következő tájékoztatást: A m. kir. Kereskedelmi Múzeum e napokban fejezte be előadásainak sorozatát, melyet a Balkánnak területi változások folytán módosult gazdasági helyzetbe került placairól, rendezett. A hó végén megindítja az üzleti közönség tájékoztatására szánt publikációi közreadását. Az intézet kiadmánya 15 füzetben, magyarázó képekkel és térképekkel fog megjelenni oly időben, hogy minden üzletember, mielőtt tavaszi üzleti útjára indul, kezéhez vehesse. A tízenöt füzet a következő címek alatt került ki a nyomdából: 1. Albánia, 2. Skutari, 3. Durazzo, 4. Valona, 5. Ujszerbia, 6. Üszküib, 7. Monasztir, 8. Mitrovica, 9. Prizren, 10. Uj-görög ország, 11. Szaloniki, 12. Kavalla, 13. Serres, Dráma, 14. Campania Karaferia, Voden, Florina, Kastoria, 15. Canea. Az egész kiadományt minden üzleti cég díjmentesen kapja meg, ha azt egy egyszerű levelezőlapra kéri. A szétküldés előkészítése szempontjából felkérjük a Balkán piaci iránt érdeklődő cégeket, hogy igényüket mielőbb közöljék az intézettel, a m. kir. Kereskedelmi Múzeum igazgatóságával Budapest, V. Akadémia utca 3. sz.

— **A cigányok** megrendszabályozását Szolnokdoboka vármegye így akarja: 1. Az ország területén illetőséget szerzett minden cigány három évi záros határidő alatt, miután valamennyinek fölvétetett a daktilószkopiai (ujjak lenyomata) lelete, törzskönyveltessék. 2. E záros határidő eltelté után minden cigány, aki illetőségét igazolni nem tudja, távolittassék el az ország területéről s egyben örökre kitiltassék. 3. Kóbor cigányokat ne engedhessen az ország határain belül a rendőrség. Brassó-megye — mint a Brassói Lapok írja: minden valószínűség szerint, ehhez hasonló szellemű feirátot intéz a törvényhozáshoz.

— **Polgári fillérestély.** A székelyudvarhelyi polgári önképző és segélyező egyesület e hó 17-iki szokásos fillérestélyét Pék Mariska és Tarczali Iduska rendezik valóban igen változatos, érdekes műsorral, melynek kimagasló pontját: Szemlér Ferenc róm. kath. főgimn. tanár szabad előadása képezi. E mellé sorakoznak még szavaltatok, énekek, dialog, a ref. koll. zenekar játéka és magán jelenet.

— **Csirkét, lipét, récét** és minden más baromfit lehet a tojásból keltetni — koltós-tyuk nélkül is — azzal a géppel, melyet a földmivelésiügyi miniszter segítségével, kedvezményes áron adnak a tenyésztő gazdák számára. Az ilyen gépet a Hitel- és Fogyasztási szövetkezetek, Gazdakörök, sőt még a székelyföldi községek is beszerezhetnék lakossáruk részére. A gép árának 40 százalékat az állam viseli, 60 százalék pedig a vevőt terheli. A gépek elnyeréséért legkésőbb február 20-ig lehet kérelmet beadni a Baromfitenyésztők Országos Egyesületéhez Budapest, IX. Üllői ut 25. sz.

— **Tavaszi vásár.** A székelyföldi kereskedelmi és iparkamara az érdekeltek tudomására hozza, hogy a budapesti iparcarnokban 1914 április 30-tól május 6-áig tavaszi áru-minta kiállítást rendez. Kiállítatnak üveg, porcellán, majolika és agyag áruk; papír-, író- és rajzszer iparáruk; diszmű és norinbergi áruk; apró vas-és fémáruk; illatszer és gyógy-áruk, gyógyvizek és a fürdőipar körébe vágó cikkek; élelmiszerek, cipő-és vegyesáruk. A kiállítás egyaránt érdekli a készítőket és közvetítőket. Tanulságul szolgál arra nézve, mit hol és hogyan lehet előnyösebben és jobb minőségben beszerezni.

— **Kereskedők házi-estélya.** A székelyudvarhelyi kereskedők és kereskedő ifjak otthon egyesülete tegnap este sikertelenül házi estélyt rendezett. Kiss István ref. s. pap felolvasott, Fernengel Irénke és Zárug Ida dialogot, Lányi László pedig monologot adott elő. A műsort tombolajáték követte.

— **Erdélyrészi orsz. kirakó vásárok** február 16-án Kibéd, Magyargorbó, Nagyajta; 19-én Czege Szászrégen; 20-án Alcina, Tövis, Zabola; 21-én Óradna; 22-én Kiskend, Nagyborosnyó; 23-án Csikkarcfalva, Küküllővár; 24-én Bánffyahunyad, Borsa, Gyergyóalfalu, Köröspatak, Nyárádszereda, Szerdahely, Székelykeresztúr; 25-én Bonyha; 27-én Hosszufalu és 28-án Torda város híres vására lesz. E napokat megelőző természetesen az állatvásár, melyet Tordán 25., 26. és 27-én fognak megtartani.

— **Butorszállítás és terakésztés.** Csikvármegye alispánja a vármegyeház bebutorozására e hó 28-iki határidővel versenytárgyalást hirdetett. — Steiner József építész pedig az egymillióra előirányzott új kórház terveinek elkészítésére 3.23 százalék, vagyis 323.000 koronáért ajánlkozott pályázaton kívül oly feltétellel, hogy az összes szabályszerű építészeti ténykedést elátja s az összegre csak úgy tarthat igényt, ha terveit a belügyminisztérium illetékes osztálya, műszaki szempontból kivitelre alkalmasnak találja. Ajánlatát az alispánhoz már benyújtotta.

— **Üzicéből párbaj.** Sepsi-szengyörgyön is tartós hideg volt. Dr. Melik Endre ügyvéd az egyik

kávéházban a kályha mellett ült. Dr. Sándor Arthur ügyvéd viccesen szólt hozzá, hogy ne menjen oly közel a kályhához, mert: „felforr fejében a víz”. A viccből lovagias ügy támadt és a párbaj Dr. Melik sebesülésével végződött.

— **A Hangya** szövetkezet minden olyan községben, ahol megakar nak ismerkedni a fogyasztók szervezkedésének jelentőségével és módzataival, díjtalanul küld ki előadót. Az erre vonatkozó kérelmeket elég egyszerű levelezőlapra a „Székelyország”-ra való hivatkozással, tudomására hozni a Hangya igazgatóságának Budapest, IX. Közraktár utca 34. sz.

— **Csikvármegye öröme** és mindenki meglelégedése kíséri azt a hírt, hogy Dr. Hirsch Hugó, a vármegye köz-kórházának tudós igazgató főorvosa pályázati kérvényeit, melyekkel — meghívás folytán — a békéscsabai és miskolci kórházi főorvosi állásokra pályázott, — visszavonta s jelenlegi állásában a csikszeredai köz-kórháznál megmarad. Fejér Sándor alispán elnöklésével a kórházbizottság ülést tartott s azon sikerült olyan megállapodásokat létrehozni, amelyeknek hatása alatt Dr. Hirsch az ott maradás mellett döntött. Rendezik a nyugdíj-ügyét és évi 4000 K személyéhez kötött működési pótlékot biztosítanak számára. Az új kórház felépítéséről is garanciát nyújtottak. Szóval Csikvármegye érdeme szerint megbecsüli kitűnő sebész főorvosát.

— **Az idei fősorozások** Tordaranyos-vármegyében Marosludason március 14., 16., 17., 18. és 19. napjain; Tordán a város részéről 23-án, a tordai járásra nézve 4., 26., 27. és 28-án; Torockón 30. és 30. én; Alsójárában április 2. és 3-án; Topánfalván 6., 7., 8. és 9-én; Felvincen 28., 29. és 30-án. Az állítás-kötelesek száma 3654. A sorozó bizottság elnöke: Dr. Horváth Miklós alispán, helyetese pedig Gróf Bethlen Sándor másodfőjegyző, mint katonaiügyi előadó, polgári orvos: Kolosváry Sándor vm. tiszt főorvos.

— **Kukoricakiállítás.** Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület a földmivelésiügyi miniszter támogatásával március 7-11. napjain rendezi Budapesten a Magyar Mezőgazdák Szövetkezete székházában (Alkotmány-utca 29) a díjazással egybekötött első országos kukoricakiállítást. A kiállítás csoportjait: I. Kukorica nemesítők kiállítása. II. Egyéni termelők fajtakiallítása. III. Vármegyei gazdasági egyesületek gyűjteményes kiállítása. IV. Praeparátumok, grafikonok és táblázatok. V. Kukoricamivelő gép- és eszközkiállítás. A kiállítandó anyag elrendezéséhez már hozzáfogtak s a közel egy hónapot igénylő nagyarányú munkálatokat Fabricius Endre és Rész Albert OMGE titkárok irányítják. Díjazásul arany, ezüst és bronz-érmek, továbbá oklevelek kerülnek kiosztásra. A kiállítás ünnepélyes megnyitása március 7-én délelőtt 10

órákor lesz a gazdasági társadalmi szervezetek és a földmivelésiügyi kormány, valamint a kereskedelmi érdekképviselők küldötteinek jelenlétében.

— **A Magyarországi Munkások Rokkant- és Nyugdíjegyletének** központi választmánya tegnap tartotta rendes havi ülését pákai Kölbér Alajos elnökelete alatt Budapesten. A betérjesztett 1913. évi zárszámadások szerint taglétszáma a tavaly beíratkozott 33.017 taggal 178.434-re emelkedett, fiókpénztárainak száma 509. Az egylet 1913-ban 1.030.594 koronát, 1903 óta 3.419.160 koronát fizetett ki 2492 rokkant tag, 604 árva és számos özvegy segélyezésére. A rokkantak 8-10—13-60 K-ig, az árvák 140-226 K-ig terjedő segélyt kapnak hetenkint. A segélyezésre szolgáló törzsvagyon az 1.723.823 K szaporulattal 11.040.065 koronára emelkedett. Az állam 1913-ban 10.000 K, 1907-óta összesen 42.000 korona támogatást adott az egyletnek. Tagja lehet ez intézménynek minden — bér v. fizetés ellenében bármilyen foglalkozást üző — egyén. Beíratási díj 150 K tagdíjak heti 20, 24 vagy 30 f. A segélyekre 10 évi tagság betöltése után válik a tag igényjogosulttá. Az egylet központja (Budapest VIII József u. 23) szívesen szolgál közlelbi felvilágosítással.

— **Ahol több a férfi, mint a nő.** Európa bármely államának kimutatását nézzük, azt fogjuk látni, hogy a nők mindenütt többségben vannak. Magyarországon is minden megyében így van ez, kivéve a Székelyföldet. A székelyföldi megyékben több a férfi, mint a nő. Rendkívül jellemző ez a székelyföldi viszonyokra. A lakosság folyton kevesedik, dacára, hogy a szaporodási arány országos átlagát minden székely megye meghaladja. Sőt Csik megye, amely a legnéptelenebb megyéje az országnak, 40.4 százalékos szaporodással az országban a legelső megyék közé jut. Nagy kár, hogy a népszámlálásnál azokat külön nem tüntették fel, akik Magyarországon tartózkodnak de székelyföldiek. Ugyanis csak az van kimutatva, hogy a népszámláláskor külföldön tartózkodott Csikból 2606, Háromszékmegyéből 2791, Maros-tordából 719, Udvarhelyszékről 2217 egyén, tehát összesen 8333. Ennek a nyolcezer külföldön tartózkodónak pedig legtöbb része nő. Ez az oka, hogy Csikmegyében ezer férfira jutott 922, Mátyásváráshelyen 921 és Udvarhelymegyében 942 nő. Ime a Székelyföld pusztulása számokban. Mert az teljesen bizonyos, hogy csak egy nagyon kis része tér vissza úgy a kivándorlóknak, mint a távollévőknek. És tömegesen a székely lányok mennek el Erdélyből.

Itt nem kapnak munkát. Eddig a székely nő talált itthon a háznál is munkát, de most amikor már a mostaniak a háziipari termékeket csak hírből ismerik, nem igyekeznek megtanulni a nagy türelmet igénylő

különböző háziipari munkákat. Igaz ugyan, hogy a lányok ha szolgálnak, többet keresnek, de viszont az a néhány fillérnyi többlet — erkölcsiük rovására megy...

— **Kivándorló község.** Kézdivásárhelyről írja tudósítónk: Nagy mérvet kezd ölteni Háromszék megyében is a kivándorlás, különösen Kovászna község lakói közül veszik igen sokan kezükbe a vándorbotot. Innen az idén mintegy százan mentek ki Romániába, tegnap pedig harmincheten váltottak utlevelet. A tömeges kivándorlás kezd aggodalmassá válni a hatóság előtt is. Az alsó nép körében nagy a nyomorúság. A fuvaros, ki eddig négy-öt koronát keresett fuvarozással, most megelégszik ennek az összegnek felével is.

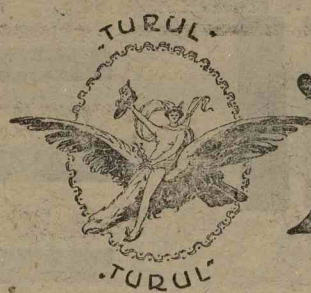
Szerk. üzenetek.

H. J. Cs.ó. Régi hiteinket hazafias lelkesedéssel üdvözljük a „Székelyország” támogatói, előfizetői között. Bizony az „Utolsó szó” mindazoknak szólott, akik azelőtt többször ismételt kéréseinket figyelemben nem részesítették, vagy elhalgatták. Elvégre mi senkihez sem tola-kodunk, — kelletlenül a nyakába varrni senkinek sem akarunk a „Székelyország”-ot. Meg aztán a betűszedés, papiros, nyomtatás, hírlapbélyeg és meg sok, sok egyéb ami egy ujság előállításához, szétküldéséhez szükséges, — mind pénzbe kerül s bizonytalanul ezekre a végtelenségig áldozatot hozni, nem lehet módunkban. Mi — szerény tehetségünk szerint — teljes ámbícióval kívánjuk szolgálni a kitűzött célt. Örömmel tapasztaljuk, hogy a „Székelyország”-ra a székelységnek szüksége volt és van s programja, eddigi összes számai, mindenütt méltó elismeréssel találkoztak. Ez örömmel, a tovább küzdésre sarkaló önérettel tölt el bennünket. Ám, de ezért az anyagi sikerrel meglegedve nem lehetünk. Székely testvérinktől sokkal többet remeltünk, többet vártunk! Nagy bajok vannak a Székelyföldön. Minden romlásnak, pusztulásnak indult. Ha ez soká így tart bizony elveszett a székely örökre menthetetlenül... Mi azonban még remélünk. Hiszük hogy a Mindenható segedelme idejekorán érkezik és szenvedő véreinket révparthoz juttatja, ha tömörülünk s »Mindnyájan egyért és egy mindnyájáért« sorakozunk. A hiányzó lapszámokat s a kért befizetési lapot elküldöttük. Székely testvéri üdvözet!

Nyomtatva és kiadja BETEGH PÁL
könyvnyomtató int. Székelyudvarhely.

Székelyország

a székely-
ség elő-
harcosa.

Elegáns ujdonságok BÁL-és ESTÉLYI- CIPŐKBEN.

TURUL CIPŐ GYÁR R.T.
A MONARKIA LEGNAGYOBB CIPŐGYÁRA.

FIÓKRAKTÁR SZÉKELYUDVARHELY,
KOSSUTH-UTCA 9.

20.000 PÁR HETI GYÁRTÁS.

130 SAJÁT FIÓKTELEP.

Tanító vagy? Akkor használd a Módszeres Szépirási Irkát, melyeket a székelyudvarhelyi tanítók szerkesztett k. Eladási árából 10,10 a Tanítók Otthonát illeti. Hét féle mintában 2 és 4 fillér darabja. Páratlanul finom a papírosa, célszerű a beosztása. Kapható Betegh Pál kiadónál Székelyudvarhelyt.

Olcsón haszonbérbe adom 6 évre az etédi határban levő **130 hold birtokomat** lakházak-istállókkal és mindenféle gazdasági eszközökkel, folyó évi február 1-étől kezdődőleg. **Gagy Lajos Etéd.** 4-6

Ullamos favágógép áll a közönség rendelkezésére Székelyudvarhelyt. **Gál József** Deáktér 3. sz. és **Csont Lázár** Budvár-u. 2. sz. Fischer Adolftól megvásárolták s favágásra bejelentéseket bármikor elfogadnak 2-3

Jó ételek, jó italok,

szolid árak! Kényelmesen ujonnan berendezett vendégszobák kaphatók Székelyudvarhelyen a Kossuth-utca 8. házszám alatt

levő **SZARVAS** című vendéglő- és szállodában — Az új tulajdonos: **Kroner Mihály**

BUTOR.

Aki jó és tartós butort akar vásárolni, az forduljon hozzám **BALÁZS KÁROLY** butorkereskedőhöz, hol raktáron vannak remek kivitelű kőris, cseresznye, tölgy, szil és diófa háló szobák és ebédlőberendezések vas- és rézbutorok, márvány mosdók és felszerelések. Saját műhelyemben készítek a legfinomabb modern berendezések izléses és tartós kárpitos áruk, szalon és angol börgarnitúrák és eszteregályos áruk. Minden munka jótállás és szigorú felügyelet mellett készül! A helybeli ipar érdekében szíves pártfogást kér:

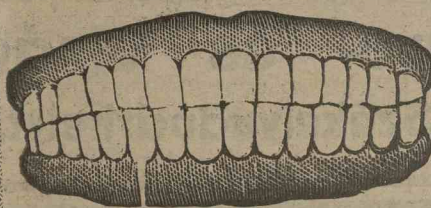
Balázs Károly

asztalos, eszteregályos, kárpitos és butorkereskedő.

Sok betegséget elkerül,

megelőz, s ha a baj beütött, otthon önmagán is segíthet az **ÉLET KÖNYVE**

állandó házi orvos módszerével. — Posta-utalvány szelvényén azonnal rendelje meg. — Három koronaért bérmentesen küldi a „Székelyország” közérdekű székely újság kiadóhivatala Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. sz. alatt. **NE FELEDJE EL!** Három koronaért önmaga és családtagjai életét is a haláltól megmentheti.

Fogászati műterem

SZÉKELYUDVARHELYT, a volt Központi-szálloda I. m. 4. ajtó

Szolid árak!

Pontos kiszolgálás!

Van szerencsém a n. é. közönséggel tudatni, hogy Székelyudvarhelyre megérkeztem és ez évi március 5-ikéig fogok itt tartózkodni. — Ezen idő alatt végzek minden a fogászat terén előforduló teendőket, u. m. mindenféle

fogtömést (plombalást) és fogcsinálást.

Ugy egyes fogakat, mint egész fogsort rágásra használhatóan, a gyökérnek a szájból való eltávolítása nélkül, ugyszintén **ARANY** foglalatokkal is.

Arany fogkoronát, hidmunkát szájpádlás nélkül, valamint nem jól illő fogsorok átalakítását

Minden munkát a legjobb kivitelben készítek el s az általam végzett munkáért több évi jótállást vállalok.

Fog- és gyökérhúzást a legkényelmesebb bánásmód mellett végzek. Fogak alapos tisztítása.

Kiváló tisztelettel:

SPRINGER M.

vizsgázott fogtechnikus.

Aspirin tableták

: fejfájás és fogfájásnál, influenzánál, rheumánál stb. elismert fájdalomcsillapítószer. A valódi Aspirinnek sok az utánzata, azért kérjük, hogy az Aspirint „Bayer” féle Aspirin tableták alakjában szerezzék be. Eredeti csomagolás 20 tabletta á 0,5 gr. 1 kor. 20 fill. Minden tablettán az Aspirin szó látható.

Kiadó lakás

Bethlen-utca 63. ház sz. alatt az emeleten

3 utcai, egy udvari szoba

berendezés, konyha és kamara 1914. év április 24.

értekezni

Dézsy Antal

tulajdonosnál.

Wotan

A legjobb és a legtarosabb drótszálas lámpa.
Huzott drótszállal 75% árammegtakarítás.

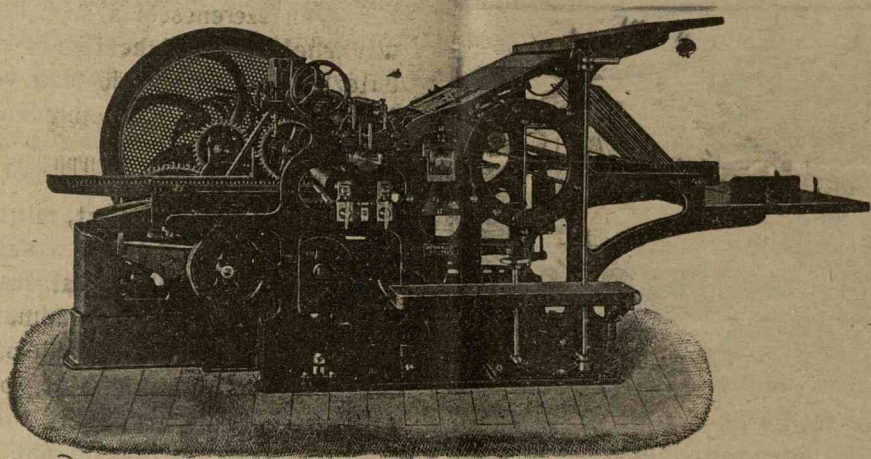

Lámpa

Kapható villanyszerelési üzletekben, villanytelepeken és a MAGYAR SIEMENS-SCHUCKERT-MŰVEK-nél, Budapest, VI., Teréz-körút 36. Gyár-utca 13.

Betegh Pál

villamos erőre berendezett,
modern betűkkel, diszítések-
kel és különböző gépekkel
===== dúsan felszerelt =====
**könyvnyomtató és könyv-
kötő intézete,**
könyv- és újságkiadó vállalata
Székelyudvarhelyt, Kossuth-u. 31. sz.

Készít mindenféle könyvnyomdai
munkát a legegyszerűbbtől a leg-
diszesebb kivitelig minimális ár-
===== számitással. =====

Községi, körjegyzői, egyházi, tanügyi,
ügyvi, négrehajtói és magánügyi
kész nyomtatványok székelyföldi leg-
nagyobb raktára.

**Udékí megkeresésre azon-
nal válaszol. Költségjegy-
zékkel díjtalanul szolgál.**

Telefon 15. sz.

Telefon 15. sz.